

Kriminalvård

2010

RV0401

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Rättsväsendet

A.2 Statistikområde

Kriminalvård

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Kriminalvårdsstatistiken är en del av den officiella statistiken inom rättsväsendet (kriminalstatistik) som behandlar statistik om brott och brottslingar.

A.4 Statistikansvarig

Brottsförebyggande rådet (Brå)
Postadress: Box 1386, 111 93 Stockholm
Besöksadress: Tegnérgatan 23, 2 tr

Kontaktperson: Louise Ekström
Telefon: 08-401 87 23
Telefax: 08-401 87 53
E-post: louise.ekstrom@bra.se

A.5 Statistikproducent

Brottsförebyggande rådet (Brå)
Postadress: Box 1386, 111 93 Stockholm
Besöksadress: Tegnérgatan 23, 2 tr
Kontaktperson: Charlotta Lindström
Telefon: 08 – 401 87 66
Telefax: 08-401 87 53
E-post: charlotta.lindstrom@bra.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgifterna till kriminalvårdsstatistiken kommer från Kriminalvården. Skyldigheten att lämna uppgifter till kriminalvårdsstatistiken regleras framförallt i lagen (2001:99) samt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

Behandling av personuppgifter i kriminalvårdens verksamhet i fråga om personer regleras i lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården. Inget register upprättas på Brå för produktionen av kriminalvårdsstatistik, utan aggregerade uppgifter erhålls från Kriminalvården. I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller

sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).¹

A.8 Gallringsföreskrifter

Se punkt A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.

A.9 EU-reglering

Ingen EU-reglering berör kriminalvårdsstatistiken.

A.10 Syfte och historik

Syftet med kriminalvårdsstatistiken är att ge en översiktlig redovisning av kriminalvårdens verksamhet avseende framförallt verkställigheten av de påföljder som leder till kriminalvård.

I statistiken över kriminalvård redovisas i huvudsak personer intagna i kriminalvårdsanstalt samt viss statistik om personer intagna i häkte och personer övervakade inom kriminalvårdens frivårdsorganisation. Kriminalvårdsstatistiken framställs av Kriminalvården.

Den officiella kriminalvårdsstatistiken går tillbaka till år 1830.

A.11 Statistikanvändning

Statistiken över kriminalvård används bl.a. av:

- Justitiedepartementet, Rikspolisstyrelsen, Riksåklagaren, Domstolsverket, Kriminalvårdsstyrelsen, Migrationsverket, Skatteverket, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen: vid planering och uppföljning av den egna verksamheten.
- Justitie- och lagutskottet: som underlag vid utskottens behandling av propositioner och motioner.
- Brottsförebyggande rådet, kommittéer, utredningar, universitet och högskolor: som underlag för forsknings- och utredningsarbete.
- Massmedier, allmänhet, m.fl.: allmän information om kriminalvårdens verksamhet.

A.12 Uppläggning och genomförande

Kriminalvårdsstatistiken är en totalundersökning. Underlaget bygger på uppgifter som registrerats i Kriminalvårdsregistret (KVR) samt kriminalvårdens övriga klientadministrativa system. Sedan år 1973 är uppgiftsinsamlingen integrerad i rättsväsendets informationssystem (RI systemet).

Kriminalvårdsregistret innehåller dels uppgifter från RI:s domsrutin, dels information från kriminalvårdsanstalterna, häktena, frivården, kriminalvårdsstyrelsen, kriminalvårdsnämnden och de lokala övervakningsnämnderna.

Kriminalvården sammanställer tabeller för den officiella statistiken som därefter granskas och publiceras av Brottsförebyggande rådet.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökning

Just nu planeras inga förändringar av statistiken.

¹ Före den 30 juni 2009 gällde sekretessen enligt 9 kap 4 § sekretesslagen (1980:100).

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Kriminalvårdsstatistiken innehåller uppgifter om antalet personer som verkställer påföljd inom kriminalvården samt antalet permissioner och avvikelser. Huvudsakligen redovisas antal och andelar utifrån ett antal variabler som exempelvis påföljd, fängelse tidens längd, brottstyp, kön och ålder.

1.1.1 Objekt och population

Kriminalvårdsstatistiken innehåller uppgifter om den totala populationen i kriminalvårdsanstalterna och häktena samt uppgifter om samtliga personer övervakade inom kriminalvårdens frivårdsorganisation.

Anstaltspopulationen kan beskrivas på två sätt. I kriminalvårdsstatistiken redovisas i första hand uppgifter om samtliga personer som dömts och tagits in i anstalt under ett kalenderår (flödesstatistik). Populationen i kriminalvårdsanstalterna kan dessutom beskrivas genom att man studerar beläggningen på anstalterna den 1 oktober respektive kalenderår (tvärsnittsstatistik).

I princip domineras intagningsstatistiken av personer som dömts till kortare strafftider, medan tvärsnittsstatistiken domineras av personer som dömts till längre strafftider. Eftersom könsfördelning, åldersfördelning osv. varierar med strafftidens längd, erhålls skilda resultat beroende på vilken statistik som används.

Populationen i häkte beskrivs genom statistik över antalet gripna, anhållna och häktade personer som var inskrivna i häkte den 1 oktober respektive kalenderår. Antalet personer övervakade inom kriminalvårdens frivårdsorganisation beskrivs dels genom antalet nyinskrivna personer och dels genom beläggningen den 1 oktober respektive kalenderår.

Utöver statistiken över beläggning finns även statistik över antal händelser när det gäller avvikelser och permissioner.

1.1.2 Variabler

Följande variabler används i kriminalvårdsstatistiken:

Kriminalvårdsanstalt:

- Huvudbrott
- Strafftid
- Ålder
- Kön
- Medborgarskap
- Typ av avgång
- Beviljade permissioner
- Misskötta permissioner - orsak
- Öppen/sluten anstalt
- Avvikelser - orsak

Häkte:

- Inskrivning - orsak
-

Övervakning inom frivården:

- Typ av övervakning
 - Huvudbrott
 - Ålder
 - Kön
-

1.1.3 Statistiska mått

De flesta beräkningar är antals- och andelsberäkningar av intagna personer eller beläggningsden 1 oktober.

Aritmetiskt medelvärde används för att beräkna medelbeläggning (genomsnittligt antal inskrivna i kriminalvårdsanstalt exkl. långtidsfrånvarande, mätt första dagen varje månad) och genomsnittlig dygnskostnad.

1.1.4 Redovisningsgrupper

De redovisningsgrupper som används inom kriminalvårdsstatistiken är män och kvinnor.

1.1.5 Referenstider

Uppgifterna avser kalenderåret 2010 när det gäller flödesstatistiken och den 1 oktober 2010 när det gäller beläggningsstatistiken.

1.2 Fullständighet

Se punkt 2.2.2 Ramtäckning

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Kriminalvårdsstatistikens tillförlitlighet är mycket beroende av att uppgifterna som levereras är riktiga. Uppgifterna som kommer till Brå är oftast aggregerade vilket gör att det svårare att kontrollera uppgifternas kvalitet. Tillförlitligheten på uppgifterna som levereras från Kriminalvården bedöms dock vara god.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Ej relevant – totalundersökning.

2.2.2 Ramtäckning

Statistiken avser att mäta de personer som är intagna i kriminalvårdsanstalt och häkte samt personer övervakande inom kriminalvårdens frivårdsorganisation. Statistiken ger en relativt god täckning av dessa områden. Statistiken omfattar inte personer som p.g.a. brott berövats friheten eller som står under övervakning:

- inom socialtjänsten
 - enligt lagen om vård av missbrukare
 - enligt BrB kap. 31 3 § – rättspsykiatrisk vård
 - enligt BrB kap. 31 1a § – slutna ungdomsvård
-

2.2.3 Mätning

Kriminalvårdsstatistiken framställs av Kriminalvården. Kriminalvårdsstatistiken erhålls genom bearbetningar av uppgifterna i Kriminalvårdsregistret (KVR) samt övriga klientadministrativa system. Den innehåller dels uppgifter från domstolsrutinen i rättsväsendets informationssystem (RI), dels uppgifter från kriminalvårdsanstalterna, häktena, frivården, kriminalvårdsstyrelsen, kriminalvårdsnämnden och de lokala övervakningsnämnderna.

I statistiken kan felaktigheter uppstå i samband med insamlingen av uppgifter på grund av skrivfel, överföring mellan olika system m.m. eller i samband med bearbetningen av materialet. Rimlighetskontroller av materialet görs i samband med att statistiktabeller framställs.

2.2.4 Svartsbortfall

Då uppgifter hämtas från administrativa register innebär det att objektbortfallet är litet.

2.2.5 Bearbetning

Se avsnitt 2.2.3 Mätning.

2.2.6 Modellantaganden

Används ej.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Finns inte.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Kriminalvårdsstatistiken publiceras för varje kalenderår.
Publicering av kriminalvårdsstatistiken sker en gång per år.
Statistiken levereras som färdiga tabeller från kriminalvården en gång per år.

3.2 Framställningstid

Framställningstiden är cirka 4-5 månader efter referensperiodens utgång.

3.3 Punktlighet

År 2011 publicerades statistiken som planerat den 14 juni.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Statistikens tillförlitlighet och jämförbarhet över tid påverkas bl.a. av omläggningar av statistikrutiner och lagstiftningsförändringar.

Fr.o.m. år 1973 är uppgiftsinsamlingen integrerad i rättsväsendets informationssystem (RI).

Fr.o.m. år 1980 inkluderas skyddstillsyn med fängelse i uppgifterna över dömda till fängelse.

En registeromläggning har medfört att s.k. bötesförvandlingar fr.o.m. år 1983 inte särredovisas utan redovisas som fängelse.

Genom omläggning av vissa statistikrutiner är uppgifterna beträffande personer i frivård fr.o.m. den 1 januari 1992 inte helt jämförbara med tidigare år.

Från och med den 1 augusti 1994 inleddes en försöksverksamhet med intensivövervakning med elektronisk kontroll i sex frivårdsmyndigheter. Den 1 januari 1997 utökades försöksverksamheten till hela landet. Samtidigt kom möjligheten till intensivövervakning att gälla även dem som dömts till tre månaders fängelse mot tidigare två. Införandet av testverksamheten innebär att en minskning i de tabeller som redovisar intagna i anstalt med strafftider under två månader åren 1995–1996 och under tre månader från och med år 1997. Verksamheten med intensivövervakning permanentades år 1999.

Den första januari 1999 infördes ett antal nya påföljder som påverkar möjligheten att jämföra antalet intagna i anstalt, fördelning på strafftidslängder och andelen ungdomar intagna i anstalt över tid. Bland annat infördes påföljden villkorlig dom med samhällstjänst som kan utdömas som ett alternativ till kortare fängelsestraff och påföljden slutna ungdomsvård som ersätter fängelsestraffet för unga förbrytare.

Förändringar i reglerna kring villkorlig frigivning har ändrats vid flera tillfällen under 1990-talet. Senast den 1 januari 1999 skärptes lagstiftningen om villkorlig frigivning genom att principen om att avtjäna två tredjedelar av det utdömda fängelsestraffet kom att gälla samtliga intagna i anstalt. Tidigare hade de som dömts till fängelsestraff längre än två år givits möjligheten att friges villkorligt efter att de avtjänat halva strafftiden. Det innebär de tabeller som redovisar tvärsnittsstatistik, det vill säga antalet intagna i anstalt per den 1 oktober, är problematiska att jämförbara över tid.

Den 1 september 2000 trädde nya regler för normalpermission i kraft vilka innebär att de intagna numera endast beviljas en permission per månad mot tidigare flera. Samtidigt tydliggjordes reglerna för särskild permission. Till följd av detta minskade både antalet permissioner och antalet vistelser utanför anstalt.

År 2003 genomfördes en systemomläggning, det gamla Kumulativregistret (KUM) ersattes av Kriminalvårdsregistret (KVR). Meningen är att inom några år skall all klientinformation i kriminalvården finnas samlad i KVR:s databas. Då bör även vissa av de problem och felaktigheter som uppstår i och med att informationen lagras i flera system samt förs från ett system till ett annat försvinna. I och med systemomläggningen ingår nu även utländska domar i redovisningen av Personer intagna i anstalt.

Den 1 april 2005 infördes på försök utökad möjlighet till intensivövervakning med elektronisk kontroll för personer som dömts till fängelse. Det innebär att personer med strafftid upp till sex månader (tidigare gällde tre månader) kan ansöka om intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Den 1 april 2005 infördes på försök utökad målgrupp för IÖV-utsluss. Det innebär dels att personer som dömts till mellan 18 månader och två års fängelse kan avtjäna de sista fyra månaderna av strafftiden i bostaden med intensivövervakning med elektronisk kontroll dels att personer som dömts till minst två års fängelse får möjlighet att avtjäna de sista sex månaderna av

strafftiden i bostaden med intensivövervakning med elektronisk kontroll. Tidigare var målgruppen personer som dömts till minst två års fängelse och då gavs möjlighet att avtjäna de sista fyra månaderna av strafftiden i bostaden med intensivövervakning med elektronisk kontroll.

År 2005 förekommer skillnader i vissa tidsserier jämfört med tidigare publikationer. Kriminalvården har gjort korrigeringar dels på grund av att siffrorna inte tagits fram på likartat sätt över åren dels på grund av att registreringen av misskötsamhet skett på olika sätt i grundsystemet. Från och med år 2005 är detta åtgärdat. De berörda tidsserierna är tabell 5.3; 5.7 och 5.8 i årsboken för år 2005.

Omvandling av livstidsstraff till fängelse på bestämd tid sker sedan den 1 november 2006 enligt bestämmelserna i lag om omvandling av fängelse på livstid (SFS 2006:45). En ansökan om omvandling får göras av den dömda eller, när det finns särskilda skäl, av Kriminalvården, huvudkontoret. Ansökningar om omvandling av livstids fängelse prövas av Örebro tingsrätt. Den dömda har rätt till offentligt biträde och skall vid ansökningstillfället ha avtjänat minst tio år av sitt straff. Lagen syftar bl.a. till att förbättra förutsebarheten för såväl de livstidsdömda som Kriminalvården samt att stärka de livstidsdömdas rättssäkerhet.

Den 1 januari 2007 trädde nya regler i kraft om utslussning från anstalt. Reglerna innebär att det finns fyra särskilda utslussningsåtgärder. Frigång kommer att finnas kvar som tidigare och § 34-placeringar kommer att finnas kvar men under beteckningen vårdvistelse. Två nya utslussningsalternativ, vistelse i halvvägshus och utökad frigång, införs samtidigt som IÖV-utsluss upphävs. Syftet är att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. Utslussningen skall anpassa till vad varje intagen behöver för att förbättra förutsättningarna för att han eller hon skall klara sig i samhället efter frigivningen utan att återfalla i brott. Frigång, innebär att den intagne under dagtid arbetar, deltar i undervisning, får behandling eller deltar i någon annan sysselsättning utanför anstalten. Den möjlighet som för närvarande finns att vistas utanför anstalt för vård mot missbruk utökas och betecknas vårdvistelse. Vistelse i halvvägshus innebär att den intagne är placerad i ett av Kriminalvården kontrollerat hem som är anpassat för att ge intagna särskilt stöd och tillsyn. Utökad frigång innebär att den intagne under kontrollerade former avtjänar sista delen av fängelsestraffet i sin bostad.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Stora svårigheter är förenade med jämförelser av kriminalvårdsstatistiken i ett internationellt perspektiv. Statistiken påverkas av olika faktorer lagstiftningens utformning, anmälningsbenägenhet liksom av polisens insatser, resurser och prioriteringar och arbetet vid åklagare och domstolar. En gemensam standard för internationella jämförelser saknas för närvarande.

Kriminalvården i Sverige, Norge, Finland och Danmark samarbetar för att årligen framställa en nordisk kriminalvårdstatistik. I den nordiska statistiken sammanställs jämförbara statistiska uppgifter vad gäller kriminalvård i de nordiska länderna. Största möjliga jämförbarhet har eftersträvat varför statistikuppgifterna kan skilja sig definitionsmässigt från de uppgifter som används i respektive lands nationella kriminalvårdsstatistik. Exakt jämförbara uppgifter går dock inte att få på grund av skillnader i praxis, lagstiftning osv. Den nordiska statistiken presenteras i publikationen *Nordisk statistikk for kriminalomsorgen i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige* (Norge är publikationsansvarig).

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Sam användning med statistiken över lagförda personer försvåras av att denna när det gäller personer dömda i domstol endast redovisar fällande domar i första instans (tingsrätt). Detta innebär att en person som dömts av tingsrätten, men frikänts i högre instans redovisas som dömd i lagföringsstatistiken.

Kriminalvårdstatistiken omfattar däremot enbart laga kraft vunna domar. För jämförelser med övrig kriminalstatistik som anmälda brott, uppklarade brott och misstänkta personer se produktbeskrivningen över lagförda brott.

Kriminalvårdsstatistiken innefattar dessutom utländska domar som avtjänas i Sverige, vilket skapar ytterliggare svårigheter för jämförelser.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken publiceras årligen i årsboken *Kriminalstatistik*, i *Statistisk årsbok* samt som tabeller på Brå:s webbplats.

Enstaka tabeller över personer lagförda för brott och årsboken *Kriminalstatistik* kan kostnadsfritt laddas ned på Brå:s webbplats eller beställas från Brå.

5.2 Presentation

Kriminalstatistisk årsbok innehåller en kortare beskrivning av statistiken med kvalitetsdeklaration och ett 90-tal tabeller. Knappt 20 tabeller rör kriminalvårdsstatistiken. Publikationen omfattar cirka 300 sidor.

5.3 Dokumentation

Dokumentation om kriminalvårdsstatistiken finns i olika typer av arbetsmaterial.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Grundmaterialet som Brå använder för kriminalvårdsstatistiken är tabeller som sammanställts av Kriminalvården. Material som ligger till grund för tabellerna finns alltså lagrat i Kriminalvårdsregistret (KVR) samt kriminalvårdens övriga klientadministrativa system.

5.5 Upplysningstjänster

För allmän upplysning om kriminalstatistiken:

Brå, Statistikenheten
Box 1386, 111 93 Stockholm,
tfn 08-401 87 00, fax 08-401 87 35, e-post statistik@bra.se

För beställning/hämtning av statistiktabeller:

Brå:s statistikenhet: tfn 08-401 87 00 eller e-post statistik@bra.se
Brå:s webbplats: www.bra.se

För frågor om kriminalvårdsstatistikens innehåll och uppbyggnad:

Charlotta Lindström, tfn 08-401 87 66, e-post: charlotta.lindstrom@bra.se

För frågor gällande framställning av specialstatistik över kriminalvården eller uttag ur Kriminalvårdsregistret:

Statistisk support (Kriminalvården), tfn. 011 – 496 30 16, e-post statistisk.support@kriminalvarden.se

För frågor om publikationer och Brå:s verksamhet:

Brå, Informationsenheten
Box 1386, 111 93 Stockholm,
tfn 08-401 87 00, fax 08-411 90 75, e-post info@bra.se